

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1982

BRNO 1984

obranu. Poměrně zřetelný val a příkop je patrný pouze na jz. straně /šířka valu v průměru 5 m u jeho pa - ty, šířka příkopu cca 2,5 m/. V současné době je část fortifikace pokryta vzrostlým lesem a část spadá do oplocené plochy s výsadbou malých stromků. Na lokalitě nebyly prováděny zjišťovací sondy.

Mittelalterlicher Hausberg der Herren aus Drahotuše /Bez. Přerov/. Unweit der Gemeinde Rybáře, auf einem hohen Abhang oberhalb des linken Ufers des Flusses Bečva sind Reste eines unbekanntenen mittelalterlichen Hausberges im Terrain sichtbar, vermutlich der ursprüngliche Sitz der Herren aus Drahotuše.

PRŮZKUM STŘEDOVĚKÝCH HRÁDKŮ NA FRÝDECKO-MÍSTECKU A JABLUNKOVSKU

/okr. Frýdek-Místek/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

V rámci soupisu drobných středověkých opevnění, který provádí na severní Moravě opavská expozitura, byla pozornost věnována Frýdecko-Místecku a Jablunkovsku.

Byly vyhledány a většinou i zaměřeny následující lokality, na některých z nich pak položeny zjišťovací sondy: Jablunkov-Návsí, Hrádek ve Slezsku /zde provedeno také geofyzikální měření/, Řepiště, Lubno, Frýdlant nad Ostravicí /jde-li zde o pozůstatek tvrziště nelze bez archeologického výzkumu bezpečně rozhodnout/, Čeladná, Štandl a Lipina /k.ú. Frýdek-Místek/, /hrádky na říčce Olešné, uváděné pod názvem lesa, ve kterém jsou situovány/.

Ve všech případech /vyjma Frýdlantu nad Ostravicí/ jsou tato opevnění situována na ostrožnách a fortifikována jednoduchým příkopem a valem. Vždy stojí rovněž v těsné blízkosti vodoteče, v našem případě řek Ostravice, Olše a říčky Olešné, proti jejichž toku postupovala středověká kolonizace do pásma Beskyd. Tyto vodní toky byly také součástí fortifikačního systému, ve dvou případech /Lipina a Lubno/ bylo umístění v klínu, který svírala řeka se svým přítokem, bezejmenným lesním potokem.

Pokud byla provedena sondáž, byla zjištěna /s výjimkou Řepiště/ jen plytká kulturní vrstva s převážně keramickým materiálem 2. pol. 13.- 15. stol.

Untersuchung mittelalterlicher Hausberge im Raume von Frýdek-Místek und Jablunkov /Bez. Frýdek-Místek/.

Im Rahmen der Arbeiten für das Verzeichnis von kleineren mittelalterlichen Befestigungen wurde die Aufmerksamkeit der Umgebung von Frýdek-Místek und Jablunkov gewidmet. Hier hat man folgende Lokalitäten ausgesucht und vermessen: Jablunkov - Návsí, Hrádek ve Slezsku, Řepiště, Lubno, Štandl und Lipina. Sofern Feststellungs sonden gelegt wurden, gewährten sie Material aus der 2. Hälfte des 13. - 15. Jahrhunderts.

BEZEJMENNÝ STŘEDOVĚKÝ HRÁDEK V LESE ZVANÉM LIPINA, k.ú. FRÝDEK-MÍSTEK

/okr. Frýdek-Místek/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Opavská expozitura AÚ ČSAV v Brně zahájila ve spolupráci s organizací SSM při muzeu ve Frýdku-Místku zjišťovací výzkum na středověkém hrádku v lese Lipina, kat. úz. Frýdek-Místek.

Hrádek se nachází na západním okraji lesního celku, ohraničeného zde říčkou Olešnou, poblíže kóty 280,6, kde se do ní vlévá bezejmenný potok. Je vzdálen vzdušnou čarou cca 400-500 m od lokality stejného charakteru, zvané Štandl, kde bylo zjištěno také osídlení pravěké. Na "Lipinu" upozornil poprvé konzervátor OVM ve Frýdku-Místku M. Boris v regionálním časopise Pobeskydí, kde publikoval rovněž plán fortifikace a k němu přílehlý opevněný komplex /zřejmě ves obehnaná valem a příkopem/.

Dosavadní výkopy přinesly zjištění kamenných základů patrně věžovité stavby o rozměrech 8,1 x 6,6 m, při síle zdi 1,2 m. Jižní zeď byla obnažena do hloubky 1,3 m, od 0,65 m se poněkud lomila a ustupovala

"dovnitř", základové spáry však nebylo zatím dosaženo. Zdivo je lícované a místy dodržuje řádkovací techniku. Stavba byla umístěna na nejvyšším a nejexponovanějším místě hrádku nad levým břehem Olešné, odkud byl otevřený rozhled do inundace řeky Ostravice k městu Frýdku.

Sonda S1 / 8,8 x 0,5 m / vedená vnitřkem stavby, která zachytila severní a jižní zeď, odhalila v hloubce 15-20 cm pod povrchem 10-15 cm silnou, místy se rozdvoující spálenou černou vrstvu. Těsně nad ní byly nalezeny dva atypické zlomky keramiky, datovatelné rámcově do 14.-15. stol. Rovněž jižní zeď nesla stopy černého opálení v hloubce 30 - 35 cm od její dnešní koruny. Odtud směrem dolů začínala jílovitá žlutka, v hloubce 1,3 m a ve vzdálenosti 3,7 m od jz. rohu byly nalezeny těsně při zdi zlomky železných plátek neurčitelného předmětu. Vrstva nad tímto opálením byla promísena kousky mazanice a drobnými kameny. U jv. rohu základové partie byl zaznamenán velký blok propálené lícované mazanice, na kterém ležel masivní 15 cm dlouhý hřeb.

Poznámka:

M. Boris, O počátcích města Frýdku-Místku, Pobeskydí 2, 1981, plánek č. 2.

Namenloser Hausberg im sog. Lipina Wald / Bez. Frýdek-Místek/. Bei einer Feststellungsgrabung wurde hier eine steinerne Grundmauerpartie abgedeckt, vermutlich eines Turmbaues. Seine Ausmasse betragen 8,1 x 6,6 m, Stärke der Mauern 1,2 m. Das wenige archäologische Material datiert die Lokalität vorläufig in das 14. - 15. Jahrhundert.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM HRADU ORLOVA, k.ú. ORLOVICE

/okr. Vyškov/

Radolf Procházk, Slováké muzeum Uherské Hradiště, Miroslav Plaček, Strážnice

/Obr. 23/

Relikvy hradu Orlova /původní název Orlovice/ se nacházejí na dlouhém plochém hřebeni, vystupujícím z masivu Litenčických vrchů severním směrem nad obcí Orlovice. Vzhledem k poloze poměrně málo chráněné přírodou byl hrad opatřen mohutným valovým systémem. Přístup je z jihu serpentinou od vsi.

Základní dispozice je dvoudílná. V níže položeném předhradí stojí orientovaný farní chrám sv. Václava, o němž se předpokládá, že stojí na místě hradištního kostelíka; je obklopen dosud užívaným hřbitovem. Okružní příkop a val na východní a severovýchodní straně byl z důvodů lepší přístupnosti odstraněn. Od hradištního jádra je předhradí odděleno příčným příkopem, navazujícím na příkop okružní.

Hradištní jádro má tvar poloviny okoseného oválu obráceného tupohlým vrcholem k šíji. Povrch je beznadějně devastován těžbou stavebního materiálu a snad i amatérskými sondami. Zbytky neporušeného terénu se zdají být vyvýšeniny v severní části a větší pahorek blíže středu, pozůstatky ohradní zdi pravděpodobně ukrývá hrázka na obvodu. Zdivo není nad povrchem patrné a protože není zřejmé, jaká byla zástavba, nelze se s jistotou vyslovit k jeho interpretaci¹. Vnitřní okružní příkop je na jihu 19 m široký a 6 m hluboký, následuje val obklopený ze tří stran dalším až 15 m širokým příkopem, který na západě přechází v koryto, odvádějící přívalové vody.

Zajímavé, ale zatím blíže neurčitelné útvary se vyskytují na mírně stoupající šíji. Plošiny s relativně úzkými a mělkými příkopy a nízké valy mohou být stopami po lehkých vysunutých opevněních, snad se pod nimi skrývají i fragmenty fortifikačních pravěkých.

Při povrchovém průzkumu koncem června 1982 právě probíhalo rozšiřování hřbitova. Planýrkou na ploše cca 50 x 14 m na jižním okraji předhradí došlo k snížení terénu u příčného příkopu až o 1,5 m. Byly strženy nejen destrukce středověkých staveb, ale narušen a zčásti i odstraněn horizont s černými zlomky keramiky platěnického stupně lužické kultury, s vlivy kultury horákovské, které byly ojediněle nacházeny i v areálu vnitřního hradu.

Keramický soubor, související s existencí středověkého sídla, byl získán převážně z druhotného uložení ve výkopech a jeho vypovídací schopnost je nízká. Jde o střepy redukčně vypálené do šedého až šedolnědého odstínu, z hlinitopísčitého materiálu s ojedinělým podílem slídy v ostřívě. Dna nesou stopy podsýpky, ve výzdobě výdutí převažuje žlábková šroubovice. 3 zlomky okrajů hrnců jsou vyhnuté a kuželovité seříznuté, jeden fragment náleží patrně okraji. Zastoupeny jsou i okraje kónické mísy a zvoncovité pokličky. Výjim. k představují 3 střepy s podílem tuhy v surovině, mezi nimi zvláště větší silnostěnný fragment výdutě zásobnice nebo masivního hrnce, zdobený vícenásobnou vlnicí.

Převážně jde o keramiku, typickou pro 2. pol. 13. a 14. stol., se slabě zastoupenou pozdněhradištní tra-

PŘEHLED VÝZKUMU 1982

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulík
Redaktoři: Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhovský
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: A. Krechlerová /pokud není na tabulce uveden jiný autor/
Na titulním listě: hmoždíř jevišovické kultury ze Svitávky /okr. Blansko/
Tisk: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov,
provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 400 kusů - neprodejné